

II. Два листи Володимира Шашкевича 1865 і 1872 рр.

Листи оті найшли ся між паперами пок. Вол. Навроцького, забраними у него при судовій ревізії в р. 1877, а виданими міні судом львівським в 1885 р. До кого був писаний перший лист — не відомо; другий писаний був до В. Навроцького. *Ів. Франко.*

М. І. (Аркуш листового паперу 8°, записаний досить щільно з усіх чотирех боків.)

Відень 16. Червня 1865.

Коханий Друже!

Збіривсь я було не разь до Вась написати, та годі було якось захопити вільної хвилі, зразу Вістникъ забиравъ міні часу багато та другі роботи, а опісля взявсь я учитись до екзамену, котрий въ осени хочу складати, аж ось найшло ся діло до Вась, такъ годі було довше й зволікати. Діло те у мене ось яке. Я пізнавсь тутки зь редакторами „Zukunft“ и вони виявили мені, що такъ якъ досі, такъ и далій стояти муть на становиську „Мети“, и що будуть теперь частійше поміщати статьи про Русь и її стосунки, тільки що просять, щобъ Русини такъ якъ другі Славяне причинились такожъ материяльно до іднесеня того дневника. Я обіцявъ имъ розписати листи въ тій справі, и гадаю що не помиляюсь надіючись, що зь „Reisegeld-ів“*) дасть ся зложити зо 40 до 50 зол. на ту цілѣ, а може зь тільки по другихъ містахъ субскрибовати-мутъ. Ходить то о те, щоби „Zukunft“ перемінилась въ „Tagesblatt“. Грошей не треба скорше послати, ажъ поки редакція не оголосить що дневникъ стає щоденнимъ, а тільки надіслатибъ міжъ тимъ листу субскрипційну. На другий тиждень буде въ „Zukunft“ статья підъ заголовкомъ: „Die Russinen und ihre literarische (sic!) Bestrebungen“, котра надійсь напеує не мало крові кацапам!. На кожній злучай надіюсь відпису відъ Вась, чи можна на семінарію сподіватись. Не вадило бь, щобъ Ви й до редакції написали дякуючи їй, що вона вступаєтця за насъ и боронить супротивъ Московщини. Тільки що до „Zukunft“, а теперь ще одне діло, за котре прошу не згадуйте нікому тільки Климовичу. Мій Стрій**) ставъ уже зовсімъ по стороні нашій, небавомъ друковати ме граматикку котора більшъ усіхъ зберегає наші народні язикові форми, узглядняючи и укр. нар., окрімъ того працює надъ словаромъ, до котрого всѣ, що

*) Шашк. має тут на думці гроші, котрі в семінарії духовній давали питомцям на дорогу на феріі. — *І. Фр.*

**) Советник міністеріальний, а опісля крилошанин перемиський, пок. Григорій Шашкевич. — *І. Фр.*

тільки далось взяти з книжок українських н. пр. з Основян, Куліша Ч. р., Хмельницькини, Марка Вовчка, Котляревського и т. д. втягає. Чи не добре воно для того, щоб и семинаристи дозволили ужити єму свого Словаря? Він самъ казавъ міні Васъ о те просити и вонобъ справді лучше, щобъ ця праця не лежала дурно, а коли годі єю видрюковати, так послужитибъ могла принаймій другимъ яко богатий матеріяль, закимъ деждемоє лучшої пори*). Такожъ згадайте Климовичу, котрому я незабаром такожъ писатиму, що добре було бъ, коби вінъ боронивъ єго супротивъ Слово (в оригіналі підчеркнено, *І. Ф.*) и кацапамъ, бо якъ уважаю то старий не бувъ би відъ того навіть и грішми спирати Мету: колись ту казавъ мені писати до К., щоби не щадивъ московщини и не пропустивъ її ані на волосъ нічого; вінъ читає щільно кожне число Мети и витягає невідомі слова до Словаря свого, именно подобалась єму статя Ксенофонта супротивъ Дідицького и Страхопуда — старий не мігъ нагішитись нею; ми бъ багато зкористали зъ того, коли бъ вінъ станувъ на чолі партії нашої, приїхавши до Перемишля, що уже вь осени наступить — яжъ и працюю надъ тимъ, тільки треба, щобъ Мета узнала єго заслуги для народнїї партії и рішильно за него вступила ся, опираючись на те, що вінъ одинъ у Відні спинаєв московщину. Вінъ говорить завше зъ шанобою о Ксенофонті, а коли чужимъ людямъ плативъ по кількасоть зол. довгу, то не бувъ би відъ того підмагати Мету, но ажъ тоді, коли стане независлимъ т. є. єпископомъ. Москалі Віденьські позабірали хвости підъ себе и теперь уже ані чичиркь! А що тамъ дієтця зъ адресою Качали, котору му до Мети заслали — пора бъ надрюковати.

NB. До новинокъ Мети: На однімъ вечері у Раєвского москва присилувала анафемскихъ хвостиківъ Страхопуда і відай таки саму Страхопуденцію (д. Лівчака — *І. Ф.*), знать для виявленя своїхъ демократичніх гадокъ а тимъ самимъ и симпатії для демократичної „хахлавдні“ пити за здоровля лякея москаля, відай Андреевича (па атечеству). Такъ то поступає Москва, рішильно и безъ вишну на дорозі вольнодумства и взаимности славянської! Закимъ що кінчаю мое письмо, бо пора на колегія, опісля напишу Вамъ більше, но не скорше ажъ дочекаюсь Вашого одвіту а міжъ тимъ остаюєсь Вашимъ справденимъ другомъ

Володимиръ Шашкевичъ

Листу не показуйте окрімъ Клим. нікому.

*) Про словник, що укладав ся в гр. к. дух. семінарії, не маємо ніяких ближших звісток. *І. Ф.*

Н. 2. (Картка тонкого листового паперу 8° (друга картка була порожня і віддерта, так що тільки шматок лишився, записана з обох боків. Лист був адресований до В. Навроцького, що тоді пробував у Решові. — І. Ф.)

Тернопіль дня 16|10 872.

Вельми Шановний Колего и Друзе!

Вижидав я чей чей Ви озветесь словечком из Решова, та в кінці перемиг вроджене нам Русинам лінивство и відгукуюсь до Вас письмом „з над Серета“. Як живете Ви тамечки між мазурами та як у бюрі? Мені в Тернополі дуже погано. В уряді ще ще пів біди. Начальник (як у нас кажуть) молодий ище парубій, живе из нами от так по людськи, так по крайній мірі бачить ся. Окрім мене єсть єще двох старих комісарів, один німець глухий другий поляк німий — німий кажу, бо рідко словом до кого озветь ся, третій жид, концепіст Ляуб. Воздух тернопільський не служить мині — так що я рішив ся подати о урлєп и поїхати хоть на 6 неділі до матери. Може бути, що писав Вам Шварц, бо я забув ёму сєго місяця післати 1½ гульдена з титулу спільного нашого векслю, но що відволочлось те ще не утекло; буду переїжджав через Львів то усє заплачу. Чи не маєте охоти міняти ся на Тернопіль — напишіть будьте ласко, а може хто другий заміняв ся бі мною з Решова то мав би товариша в бюрі — було б нам обом веліще. Пишіть скоро и чимало а не забувайте щирого друга и колегу

Волод. Шашкевича

III. Лист Ст. Качали до В. Навроцького з р. 1873.

(Ми не знаємо, чи і яка була переписка між п. к. В. Навроцьким і пок Ст. Качалою. Між паперами Навроцького нам понав ся всего один лист Качали до него. З сєго листу видно, що в декабрі 1873 р. Навроцький писав до Качали лист, просячи єго, щоб той не перепиняв єго батькови дістати якусь лішну парафію і сам на неї не подавав ся. Відповідь Качали на той незвісний нам) лист Навроцького дуже характерна. Се аркуш звичайного листового паперу 8°, записаний на двох сторонах — пару рядків перейшло на третю. Правонисє ориґіналу захоуємо зовсім докладно. — І. Ф.)

Львѡвъ 19|12 1873.

Письмо Ваше з 6|12 я отримавъ. Цѣню високо яко чинъ благодарный вставленъе ся Ваше за отцемъ, но послушайте якъ рѣчи стоятъ.

Коли мене со стороны жичливыхъ мнѣ людей запитано, чи бы я не подався на П: застанавляеся я глубоко, чи въ моемъ положеню оно порадно, розбиравъ трудности на які напотикати приходило. Я если и рѣшився, головна причина тому тая, же коли бымъ узыскавъ бѡльше средствъ матеріальныхъ, ти не для себе але для пѡдпоры справъ народныхъ обертавымъ.